

Weerstand: maak het praktisch

Hilmar van Weering, dierenarts

Bezuinigen op krachtvoer, is dat nu slim? Hoe lang kun je dat volhouden? Is een Friese grasboer beter uit dan een Brabantse maïsboer, of juist niet? Ik heb gehoord dat honden Neospora altijd bij zich dragen, klopt dat? Klauwen zijn toch van kalk? Moet je dan niet veel calcium bijvoeren? Heel verschillende vragen over diergezondheid. Toch werden ze allemaal gesteld tijdens één en dezelfde bijeenkomst. De rode draad? Weerstand.

In de maand oktober vonden op tien locaties in Nederland de GD-najaarsbijeenkomsten plaats. Deelnemers aan GD PlusZorg Extra verdiepten zich in het onderwerp 'weerstand'. Weerstand zorgt de afgelopen jaren voor steeds meer vragen bij veehouders. Die vragen lopen nogal uiteen. Logisch, want weerstand heeft met veel verschillende facetten van diergezondheid te maken. Denk aan aangeboren afweer, voeding, infectieziekten en stress.

Dagelijkse praktijk

De grootste uitdaging voor de GD-dierenarts is dan ook om tijdens de najaarsbijeenkomsten wat orde te scheppen in die veelheid aan informatie. Een dierenarts wil het liefst alles vertellen wat hij of zij weet over het onderwerp. Maar het belangrijkste is dat de aanwezige veehouders er daadwerkelijk iets aan hebben. Het moet aansluiten bij de dagelijkse praktijk van de veehouder. Naar welke informatie is hij of zij op zoek? Dat verschilt nogal per type bedrijfsvoering, maar ook per regio, zo is te merken tijdens de najaarsbijeenkomsten.

Hoge noorden

Op 14 oktober komt een groep van twintig boeren, dierenartsen en GD-experts bij elkaar op proefboerderij Nij Bosma Zathe in het Friese Goutum. Een inspirerende omgeving om van gedachten te wisselen over weerstand bij melkvee. Na een inhoudelijke inleiding komen de vragen los. De een is druk bezig met rantsoen, de ander vraagt

zich af welke rol infectieziekten spelen bij weerstand.

GD-dierenartsen delen hun kennis over het onderwerp en geven concrete voorbeelden waar veehouders op hun eigen bedrijf iets mee kunnen. Het helpt dat de aanwezige veehouders veel vragen stellen.

Weerstand: wat is dat eigenlijk?

De afweer van een koe kun je bekijken op drie niveaus: de buitenkant (huid, longen, maag-darmslijmvlies), aangeboren afweer (meegekregen van moeder en niet specifiek voor bepaalde ziektes) en verkregen afweer, door contact met ziektes of met

Omschrijving	Eenheid	Norm ¹	Streefwaarde ²
Totaal afgevoerde runderen voor de slacht/afmesten	Perc.	< 35%	< 27%
Dood afgevoerd > 1 jaar	Perc.	< 3%	< 2,5%
Dood afgevoerd < 1 jaar	Perc.	< 15%	< 10%
Tankcelgetal > 250.000	Aantal	0	< 150.000
Koeien > 250.000	Perc.	< 20%	< 15%
Vaarzen > 150.000	Perc.	< 20%	< 15%
Behandelingen zichtbare uierontstekingen	Perc.	< 20%	< 15%
Behandelingen kreupelige koeien (buiten koppelbehandeling)	Perc.	< 15%	< 15%
Melkziekte	Perc.	< 10%	< 5%
Slepemde melkziekte	Perc.	< 5%	< 5%
Verwerpers	Perc.	< 5%	< 3%
Nageboorte niet af	Perc.	< 10%	< 4%
Witvuilen	Perc.	< 10%	< 5%
Drachtigheid na eerste inseminatie	Perc.	> 40%	> 50%
Afkalfleeftijd vaarzen > 27 maanden	Perc.	< 30%	< 20%
Behandelingen luchtwegproblemen	Perc.	< 5%	
Behandelingen maag-darmproblemen	Perc.	< 10%	
Behandelingen vanwege huidproblemen	Perc.	< 5%	

Tabel 1. Overzicht met de maximale normen voor de aandoeningen.

¹ Norm: bij overschrijding van de norm is er sprake van een bedrijfsprobleem en is nader onderzoek naar oorzaak nodig en actie nodig om tot een beter resultaat te komen.

² Streefwaarde: gebaseerd op landelijke gemiddeldes dus haalbaar op de betere bedrijven.

meetbaar

vaccinaties. Of een koe ziekte of schadelijke invloed aankan, wordt beïnvloed door verschillende factoren die met die drie niveaus samenhangen. Twee essentiële momenten voor weerstand of afweer zijn de geboorte (en de periode vlak daarna) en de transitieperiode. Als een koe niet goed door de transitie komt, merk je dat de rest van de lactatie. Het gaat steeds om het juiste evenwicht. Vaak zijn ziekteproblemen met onduidelijke oorzaak het gevolg van verminderde weerstand. Om dit inzichtelijker te maken heeft de GD een overzicht gemaakt met de maximale normen voor de aandoeningen opgesteld (zie tabel).

Koeien leven langer

Melkkoeien leefden in 2008 bijna 300 dagen langer dan in het jaar 2000. Zo'n langere levensduur betekent ook dat je moet zoeken naar een ander evenwicht. Uiteindelijk is dat waar weerstand over gaat: je gaat op zoek naar de probleemloze en duurzame koe. Dat betekent voor iedere veehouder weer iets anders, maar de uitgangspunten zijn vaak hetzelfde. Er zijn ook duidelijke normen, die je als uitgangspunt kunt nemen.

Metten is weten

Naar welk aspect van de weerstand je als veehouder ook kijkt, het is van het grootste belang dat je weet hoe het op jouw bedrijf is. Vitaminen toedienen kan zeer verstandig zijn, maar hoe weet je nu of je te veel of te weinig geeft? Hoe weet je of jouw koeien die extra preparaten ook omzetten in een betere gezondheid? Het is zonde van alle geld en moeite als je niet heel precies doseert. Veehouders dienen gemiddeld zomaar 2.000 tot 3.000 euro aan losse mineralen toe. Terwijl je voor nog geen honderd euro kunt laten onderzoeken of je koppel het daadwerkelijk nodig heeft. Zoals ook een van de deelnemers vertelt: meten is weten! En dat levert, niet onbelangrijk in deze tijd, geld op.

Bezuinigen op krachtvoer?

Een van de vragen die tijdens de serie najaarsbijeenkomsten vaker terugkomt, is: Bezuinigen op krachtvoer, is dat nou slim? In tijden van financiële krapte is het verlei-

dijk om een streep te zetten door zaken waarvan je als veehouder denkt dat 'je wel even met minder kunt volstaan'. Wat nu als je even geen of wat minder krachtvoer toedient? Hoe lang kun je dat volhouden? Het antwoord van de GD-dierenartsen? Liever niet natuurlijk. Maar het is begrijpelijk dat je soms keuzes moet maken. Als je minder krachtvoer wilt verstrekken, doe dit dan in de tweede helft van de lactatie. In de eerste helft is de koe te kwetsbaar en gaat het ten koste van de weerstand.

Bolussen en preparaten

Ook over bolussen en preparaten bestaat aarzeling bij de deskundigen. Er komen veel vragen over tijdens de najaarsbijeenkomsten, met name over de preparaten. Het probleem is dat de werking maar van weinig van deze middelen is bewezen. Als je niet zeker weet of iets helpt, meet het dan eerst.

Weerstand en ziekten

Voor koeien gaat hetzelfde principe op als voor mensen: als je weerstand of afweer laag is, word je eerder ziek. Om deze afweer op peil te houden moeten voeding, huisvesting en stressweerstand optimaal zijn. Ziektes als Neospora en BVD hebben een duidelijk verband met weerstand. Het allerbelangrijkste bij weerstand (en de bestrijding van vervelende infectieziekten) is dat de veehouder zich niet richt op één element. Het is het evenwicht tussen de verschillende factoren die zorgen voor probleemloze en duurzame koeien.

Van weten naar doen

Tijdens de najaarsbijeenkomsten van GD PlusZorg Extra kom je als veehouder een hoop te weten. Ieder onderstreept de passages die voor hem of haar belangrijk zijn en gaat er op het eigen bedrijf mee aan de slag. De perfecte opvolging krijgt deze kennis tijdens de studiegroepen. Van november tot februari worden op tientallen bedrijven in het land studiegroepbijeenkomsten gehouden. Kijken bij een collega in de stal en leren van je collega's: dat werkt altijd goed. In groepen van maximaal tien veehouders, onder deskun-

dige leiding van een GD-expert, wordt het onderwerp weerstand heel concreet en heel praktisch toepasbaar gemaakt. Dat is tenslotte waar het voor de deelnemers aan GD Pluszorg Extra om draait: op een praktische manier aan de slag met heel specifieke diergezondheidsonderwerpen.